

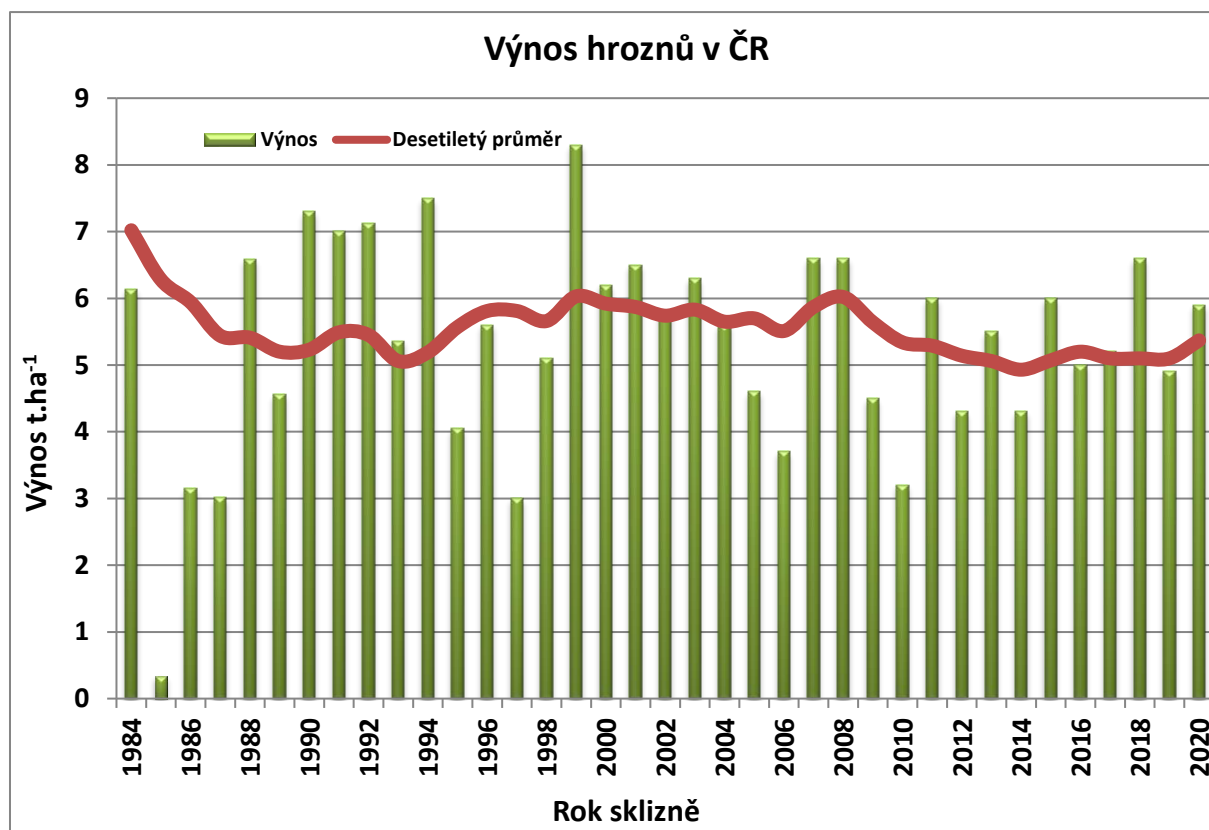
Sklizeň moštových hroznů v ČR v roce 2020

Jiří Sedlo, Martin Půček

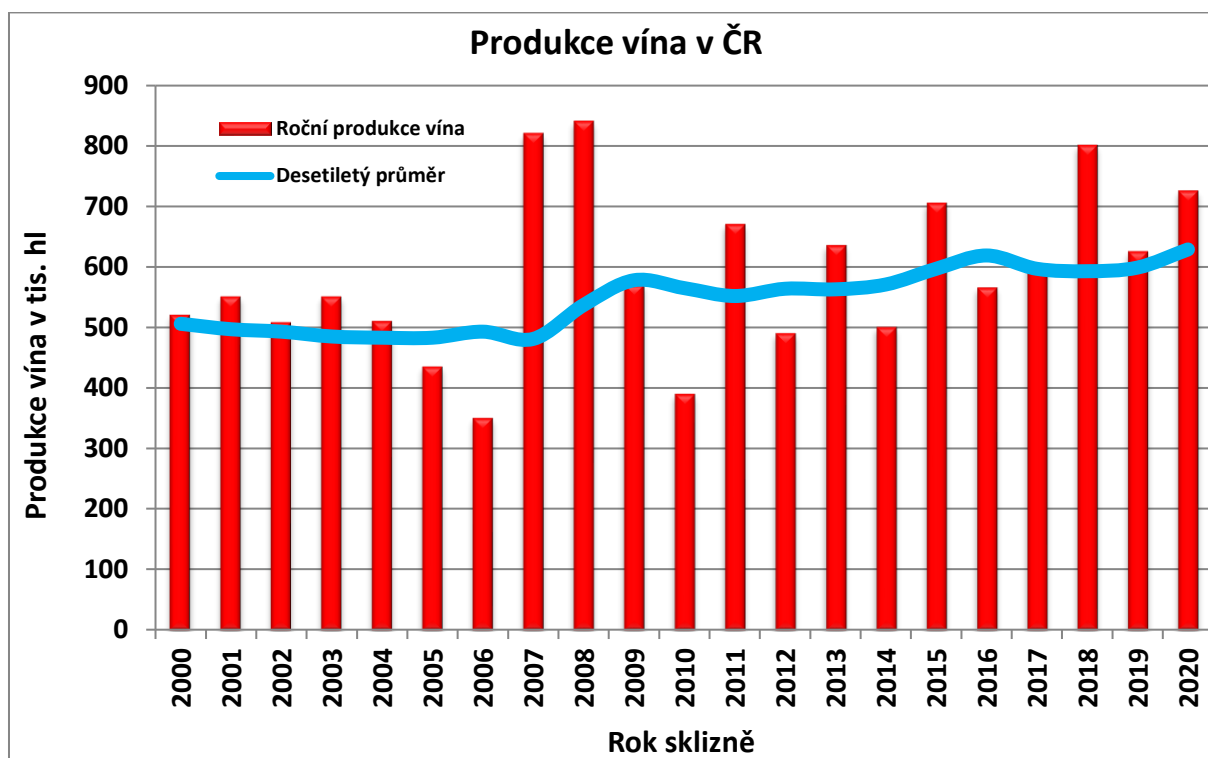
Společnost vinařů České republiky provedl koncem roku 2020 již v pořadí 25. výběrové šetření ke sklizni hroznů, tedy již celé čtvrtstoletí mapuje data o sklizni hroznů v ČR. Tentokrát proběhlo zjišťování v 67 členských podnicích s celkovou plochou 4 036 ha plodných vinic (téměř 25 % plochy plodných vinic ČR), s 23 730 t sklizených hroznů, z toho bylo 13 661 t hroznů prodáno, a celkem 26.248 t tuzemských hroznů bylo nakoupeno a byly zjištěny následující **výsledky sklizně moštových hroznů v ČR v roce 2020**:

- **Průměrný výnos moštových hroznů** se pohyboval kolem 5,9 t/ha, a byl tedy o 1,0 t/ha vyšší než v předcházejícím roce, tj. o 20 %, a o 0,5 t/ha (9 %) vyšší než činí desetiletý průměr (5,4 t/ha), přičemž průměrné výnosy jednotlivých podniků sledovaného souboru kolísaly od 1,5 t/ha do 11,5 t/ha (**Obrázek 9**). Z hroznů sklizených v ČR lze získat asi 725 000 hl vína, tedy přibližně 35 % roční spotřeby vína ČR (**Obrázek 2**). Během let 2000 až 2020 se zvýšila průměrná produkce vína z 505 000 na 630 000 hl ročně (v desetiletém průměru), i když se průměrný hektarový výnos snížil. Je tomu tak díky zvýšení plochy vinic ČR před vstupem do EU. Roční produkce vína se v uvedeném období zvýšila o 125 000 hl (25 %). Výnosem lze ročník 2020 přirovnat v posledním období k ročníkům 2000, 2002-2004, 2011, 2013 a 2015. Desetiletý průměrný výnos hroznů dosáhl v roce 2020 přibližně stejné hodnoty (5,4 t/ha), jako v roce 2010 (**Obrázek 1**). Přitom například v sousedním Německu je dlouhodobý průměrný výnos hroznů dvojnásobný a v Rakousku je asi o 40 % vyšší než u nás. Dlouhodobě pokrýváme naši spotřebu vína z 30 %. Za posledních dvacet let jsme získali více vína z tuzemské produkce pouze ve třech případech, a to v letech 2007, 2008 a 2018.

Obr. 1: Vývoj průměrného výnosu hroznů v ČR v letech 1984 – 2020

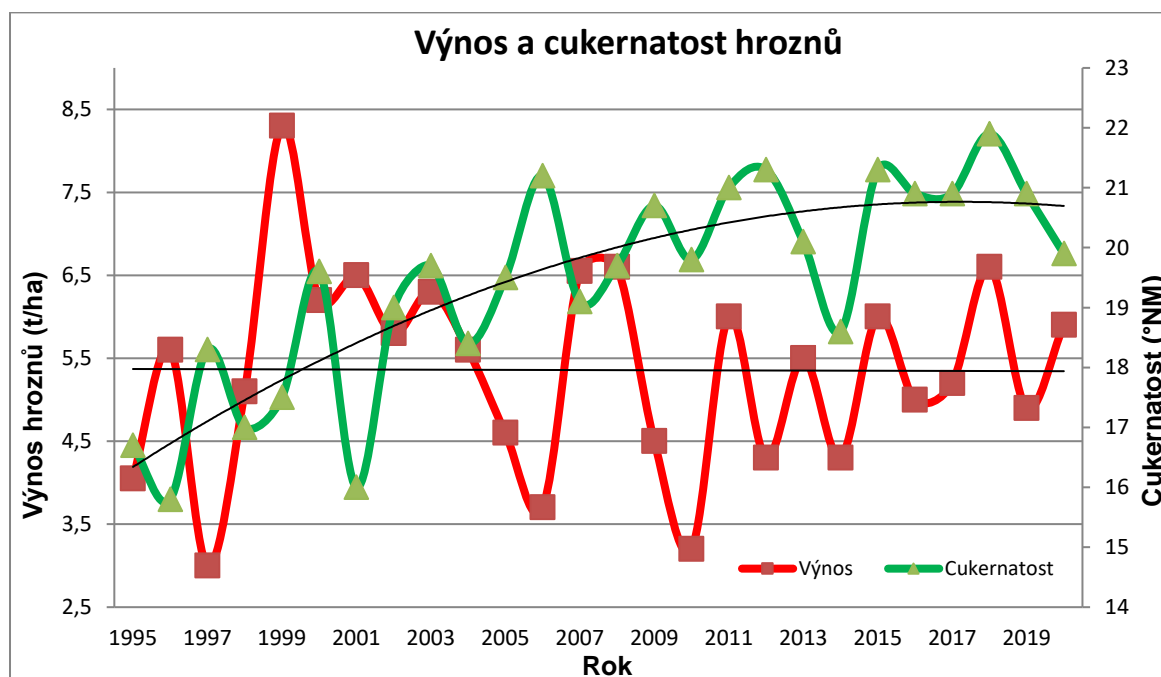

Obr. 2: Vývoj roční produkce vína v ČR

- Průměrná cukernatost** se pohybovala kolem 19,9 °NM (o 1,0 °NM níže než minulý rok a byla o 0,8 °NM nižší oproti desetiletému průměru), průměry sledovaných podniků se pohybovaly od 18,0 do 23,8 °NM (**Obrázek 10**). Do roku 2006 tak vysoké průměrné cukernatosti od vzniku vinařského zákona v roce 1995 dosaženo nebylo. Průměrná cukernatost sklizně činila 19,9 °NM a prodeje 19,7 °NM, při nákupu byla zjištěna průměrná cukernatost rovněž 19,7 °NM. Zdá se, že trend nárůstu cukernatosti hroznů od roku 1995 byl v posledním desetiletí změněn na stagnaci, obdobně vývoj výnosu hroznů vykazuje přibližně stabilní trend, ale již celé čtvrtstoletí. Průměrná cukernatost v posledních deseti letech činí 20,7 °NM. Cukernatostí hroznů můžeme ročník 2020 přirovnat k ročníkům 2000, 2003, 2005, 2008, 2010 a 2013. Vývoj cukernatosti a výnosu ukazuje **Obrázek 3**.

Obr. 3: Vývoj cukernatosti a výnosu hroznů v ČR od vzniku vinařského zákona

- **Průměrná cena moštových hroznů** se pohybovala kolem 17,20 Kč/kg (byla opět meziročně nižší, tentokrát jenom o 0,40 Kč/kg), průměr jednotlivých sledovaných podniků činil 13,00 až 25,00 Kč/kg. V ČR tak byly v roce 2020 sklizeny moštové hrozny v hodnotě přes 1,66 miliardy Kč, což je částka o 160 milionů Kč vyšší než v roce předcházejícím. Pro srovnání činila v roce 2020 celá zemědělská produkce ČR necelých 153 mld. Kč. Po ztrátě v roce 2019 ve výši 3,50 Kč/kg hroznů nebo 17 150,- Kč/ha vznikla vinohradníkům opět ztráta ve výši 0,60 Kč/kg (3 540 Kč/ha).
- **Podíl modrých moštových hroznů** na celkové sklizni tvořil 26 %, na prodeji 25 % a na nákupu 27 %. Přibližně 83 % podniků produkujících červené víno připravuje z modrých hroznů také růžové víno. Celkem takto bylo užito 31 % modrých hroznů, čili 9 % v ČR sklizených moštových hroznů. Tím se podíl červeného vína na tuzemské produkci vína ze sklizně 2020 bude pohybovat kolem 17 %.
- **Průměrný výnos modrých hroznů činil 5,4 t/ha, bílých 6,1 t/ha.** Průměrná cukernatost modrých hroznů se pohybovala kolem 19,3 °NM, bílých kolem 20,1 °NM. Průměrná cena modrých hroznů činila 15,10 Kč/kg a bílých hroznů 17,90 Kč/kg. Cena hroznů dosáhla zatím historického maxima (18,10 a 20,30 Kč/kg) v roce 2017, letos se meziročně opět snížila cena modrých (o 0,40 Kč/kg) i bílých hroznů (o 0,50 Kč/kg). Rozdíl mezi cenami bílých a modrých hroznů se od roku 2008 do roku 2013 stále zvyšoval ve prospěch bílých hroznů až na 2,80 Kč/kg, v roce 2014 se poprvé snížil na 1,60 Kč/kg, ale při sklizni 2015 dosáhl 1,90 Kč, stejně jako v roce 2016, v roce 2017 činil rozdíl 2,20 Kč/kg, v roce 2018 jen 1,70 Kč/kg, v roce 2019 se rozdíl opět zvýšil, tentokrát na rekordních 2,90 Kč/kg a v roce 2020 tento rozdíl dosáhl 2,80 Kč/kg.

Ve vinařské oblasti Čechy bylo ve 2 vinařských podoblastech dislokováno 5 sledovaných členských podniků s celkovou plochou plodných vinic 195 ha (přes 30 % plochy plodných vinic oblasti) s produkcí 775 t a byly zjištěny následující výsledky sklizně moštových hroznů:

- **Průměrný výnos moštových hroznů** se pohyboval kolem 4,0 t/ha (o 0,6 t/ha více než v roce 2019), přičemž průměrné výnosy jednotlivých podniků sledovaného souboru kolísaly od 2,3 do 7,3 t/ha. Výnos tak byl o 1,9 t/ha nižší než republikový průměr. Průměrný výnos modrých hroznů činil 3,9 t/ha a bílých 4,1 t/ha.
- **Průměrná cukernatost** dosáhla 20,2 °NM (o 0,3 °NM více než na Moravě), průměry sledovaných podniků se pohybovaly od 18,8 do 21,6 °NM. Bílé hrozny dosáhly v průměru cukernatosti 20,6 a modré 19,6 °NM.
- **Podíl modrých moštových hroznů** na celkové sklizni u sledovaných podniků v oblasti tvořil 38 %.
- **Sledované podniky obchodovaly asi s 5 % sklizených hroznů při ceně 19,00 Kč/kg** s vyváženým podílem bílých a modrých hroznů. Přikoupily 27 % sklizeného množství při ceně 21,00 Kč/kg.

Ve vinařské oblasti Morava bylo sledováno 62 členských podniků ve všech vinařských podoblastech s celkovou plochou plodných vinic 3 841 ha (přes 24 % plochy plodných vinic oblasti) a byly zjištěny stejné výsledky sklizně moštových hroznů jako v celé ČR.

Uvedený soubor 67 podniků je rozmístěn ve všech vinařských podoblastech ČR. Tyto podniky zahrnují všechny formy vlastnictví (akciové společnosti, zemědělská družstva, společnosti s ručením omezeným a fyzické osoby) a všechny velikostní skupiny. Plocha plodných vinic jednotlivých sledovaných podniků se pohybovala od 0 do 472 ha, sklizeň od 0 do 3 745 tun, prodej hroznů rovněž tak a nákup hroznů od 0 do 8 023 t.

Struktura podniků:

Z celého souboru 67 podniků se zabývalo pouze 5 podniků **současně pěstováním révy vinné, prodejem i nákupem hroznů**, u všech těchto podniků byly veškeré uvedené činnosti významné pro jejich podnikání. Tento soubor podniků sklídl ze 180 ha vinic 886 t hroznů, z toho 238 t prodal a 473 t hroznů zakoupil. Dosáhl průměrného výnosu hroznů 4,9 t/ha při průměrné cukernatosti 21,2 °NM; hrozny prodával při 20,9 °NM a nakupoval při 20,2 °NM. Průměrná prodejní cena činila 17,90 Kč/kg, nákupní cena pak 18,60 Kč/kg. Podíl modrých hroznů činil u sklizených hroznů 15 %, u prodaných 13 % a u nakoupených 35 % (**Obrázek 4**).

Rok 2020 byl ve vinohradnictví pro tento typ podniků ztrátový, produkční náklady vzhledem k dosaženému výnosu měly 21,40 Kč/kg prodaných hroznů a realizační cena činila pouze 17,90 Kč/kg. Dosáhly tak u prodávaných hroznů průměrné ztráty 17 150 Kč/ha.

Pěstováním révy vinné za účelem prodeje hroznů a vlastním zpracováním max. 10 % sklizně se zabývalo 12 podniků hospodařících na 1 707 ha vinic, ze kterých sklídily 11 207 t hroznů při průměrné cukernatosti 19,7 °NM, z nichž 11 197 t při stejné průměrné cukernatosti prodaly. Průměrný výnos hroznů činil 6,6 t/ha, průměrná prodejní

cena hroznů činila 17,50 Kč/kg. Podíl modrých hroznů na sklizni i prodeji činil 25 %. Vzhledem k prodávánému objemu tuzemských hroznů se může výrazně podílet na tvorbě jejich ceny.

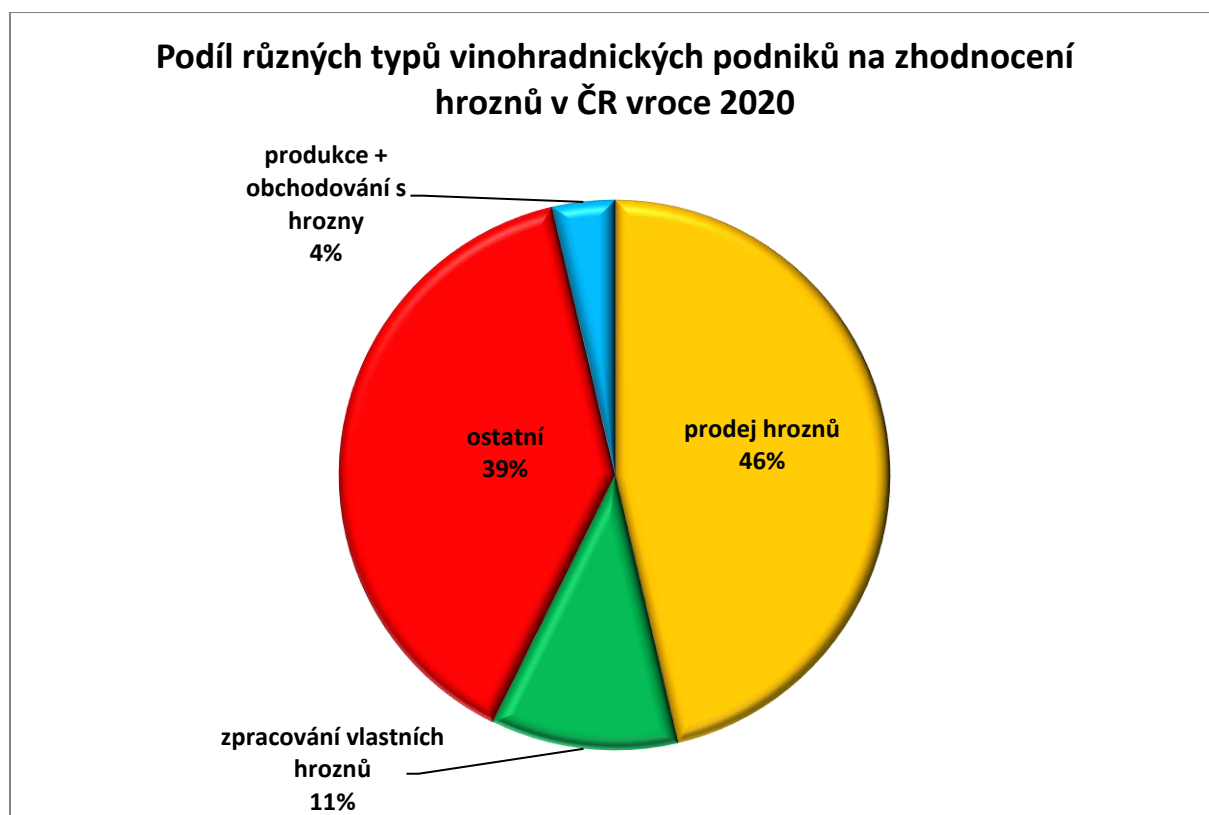
Jde o největší skupinu pěstitelů (plochou vinic) orientovaných na prodej hroznů. Všichni z nich pracují na základě dlouhodobějších smluv s odběrateli hroznů. Tato skupina podniků v roce 2020 díky vyšší průměrné ceně hroznů i výnosu dosáhla zisku ve výši 10.500 Kč/ha vinice.

Pěstování révy vinné a současnému zpracování všech hroznů sklizených ve vlastním podniku (bez nákupu a prodeje hroznů) se věnovalo z uvedeného souboru 12 podniků s 619 ha plodných vinic, z nichž celkem sklídily 2 657 t hroznů při průměrném výnosu 4,3 t/ha a průměrné cukernatosti 20,4 °NM. Modré hrozny se na celkové sklizni podílely 31 %.

Jde o skupinu pěstitelů orientovaných výhradně na zpracování vlastních hroznů, která neupřednostňuje vysoký výnos hroznů, ale prodej konečného produktu – vína. Často je výnos hroznů během vegetace ještě záměrně snižován s cílem zvýšení kvality. Rentabilitu vinohradnictví nelze ze získaných údajů objektivně vyjádřit z důvodu prodeje až finálních výrobků (vína). Ale kdyby za stejných podmínek byly obchodovány hrozny při průměrné ceně roku 2020, byla by produkce této skupiny podniků ve ztrátě 31.000 Kč/ha.

Nakupujících podniků (vlastní sklizeň do 10 % a bez prodeje hroznů) bylo ve sledovaném souboru 8. Tyto podniky obhospodařovaly celkem 27 ha plodných vinic, ze kterých sklídily 129 t hroznů, z toho 7 % modrých (z podílu modrých odrůd lze usuzovat na poměrně mladé vinice). Jejich průměrná cukernatost činila 19,2 °NM a průměrný výnos byl 4,8 t/ha. Nakoupily 11 610 t hroznů, z toho modrých 21 %. Průměrná cukernatost nakoupených hroznů těmito podniky činila 20,0 °NM s průměrnou cenou 18,40 Kč/kg. Modré hrozny nakoupily při průměrné cukernatosti 19,7 °NM za průměrnou cenu 16,60 Kč/kg. V posledním desetiletí tuto skupinu opustily některé větší zpracovatelské podniky, které si postupně vytvářely vlastní vinice a překročily již práh do 10 % vlastní produkce. Jiné podniky se naopak rozdělily na dva – vinohradnický a vinařský. Tato skupina podniků se svým objemem nákupu hroznů významně podílí na tvorbě ceny hroznů.

Obr. 4: Podíl různých forem podniků na zhodnocení tuzemských hroznů v roce 2020

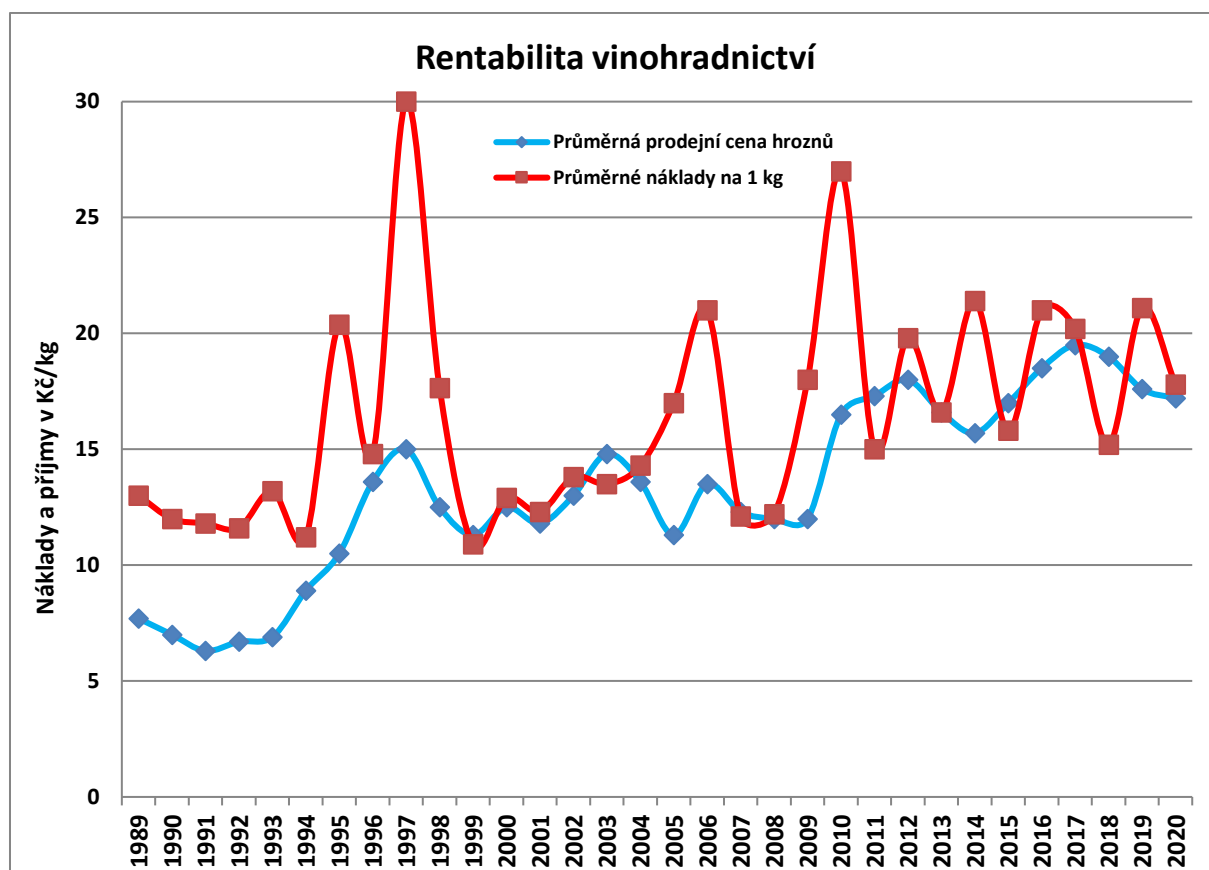
Hrozny byly obchodovány z více než 90 % na základě dlouhodobých smluv. Necelá polovina sklizených hroznů byla zpracována přímo v podniku pěstitele.

Závěr

Z výsledků šetření vyplývá, že tuzemská produkce vína ročníku 2020 pokryje 35 % roční spotřeby vína v ČR. V posledních dvaceti letech vykazuje průměrný výnos hroznů v ČR velmi mírně klesající tendenci s meziročním kolísáním. Naopak průměrná cukernatost moštových hroznů měla od přijetí vinařského zákona narůstající trend, ale už se stabilizovala. Zvýšila se v průměru za poslední čtvrtstoletí o 4,2 °NM.

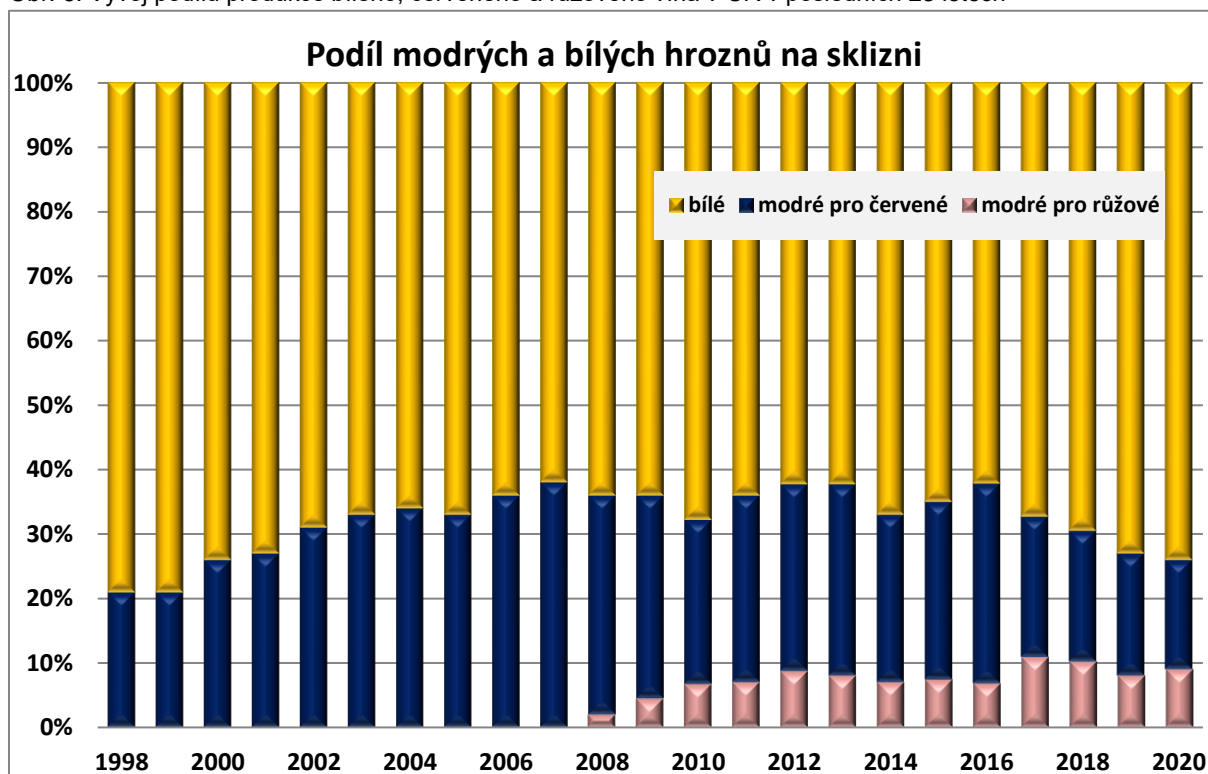
Podle výše uvedené průměrné ceny hroznů a průměrného výnosu hroznů v ČR v roce 2020 vinohradnictví ČR pokračovalo ve ztrátě, jen v nižší než předcházející rok. Za poslední desetiletí tak na jeden ziskový rok připadají dva roky ztrátové. Průměrné náklady činily 17,80 Kč/kg, průměrná prodejní cena hroznů jenom 17,20 Kč/kg. Průměrná ztráta pěstitelů v ČR činila 0,60 Kč/kg hroznů. V předcházejícím roce byla ztráta podstatně vyšší, 3,50 Kč na prodaný kilogram hroznů (**Obrázek 5**). Ztráty za posledních 10 let činí celkem 14,80 Kč/kg, zisky 7,30 Kč/kg, takže čistá ztráta za toto období je 7,50 Kč/kg. Přibližně poloviční produkce hroznů z jednoho roku byla takto vinohradníky „rozdána“. Je nutno podotknout, že se jedná o výpočet rentability bez započtení dotací. Tedy přímé platby na hektar, resp. případné platby za greening a u podniků zapojených do integrované produkce révy vinné pak platba z agro-environmentálních opatření z PRV.

Obr. 5: Vývoj rentability vinohradnictví bez započtení dotací

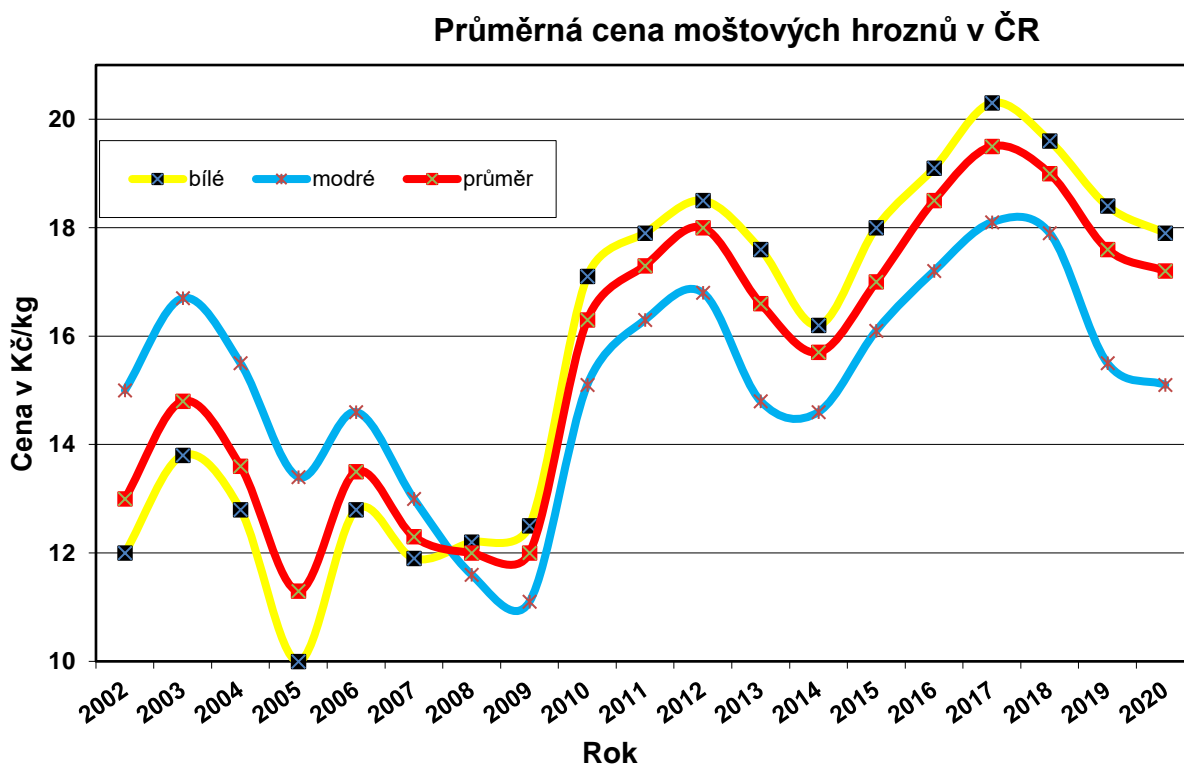
Od roku 1998 trvale narůstal podíl modrých hroznů na celkové sklizni až do roku 2007, kdy dosáhl 38 %. Od roku 2008 se pohyboval kolem 36 %. V roce 2015 dosáhl 35 %, v roce 2017 jen 33 %, v roce 2018 necelých 31 %, v roce 2019 už jenom 27 %. Podíl produkce červeného vína je od roku 2018 díky růžovému vínu nižší, než tomu bylo v roce 1998 a nadále klesá (**Obrázek 6**). Podíl růžového vína dosáhl v roce 2017 historického maxima 10,9 %. V roce 2020 to bylo 9 %. Na trh tuzemským červeným vínem ze sklizně 2020 tak zbývá pouze 17 % tuzemské sklizně všech hroznů, což je nižší podíl než před pětadvaceti lety, tj. před zvyšováním podílu výsadeb modrých odrůd. Posledních 13 let jsou ale nově na trhu růžová vína.

Obr. 6: Vývoj podílu produkce bílého, červeného a růžového vína v ČR v posledních 23 letech

Průměrná cena hroznů měla po vstupu do EU a tím otevření trhu (2004) klesající trend, který se nejdříve skokem obrátil na růstový od roku 2010. Cena tak postupně vystoupala na úroveň, na jaké v historii koruny české (měny) předtím ještě nebyla a rostla do roku 2012. V letech 2013 a 2014 průměrné ceny hroznů zase klesaly. Od roku 2015 do roku 2017 se průměrná cena hroznů zvyšovala, v roce 2017 dosáhla opět historického maxima. Od té doby jen klesá. Z hlediska dlouhodobého vývoje cen za posledních 19 let se průměrná cena hroznů zvýšila jen o necelou 1/3, přičemž cena bílých odrůd o 49 % a modrých hroznů pouze o 0,7 promile. Již třináct let po sobě jsou modré hrozny levnější než hrozny bílé (Obrázek 7).

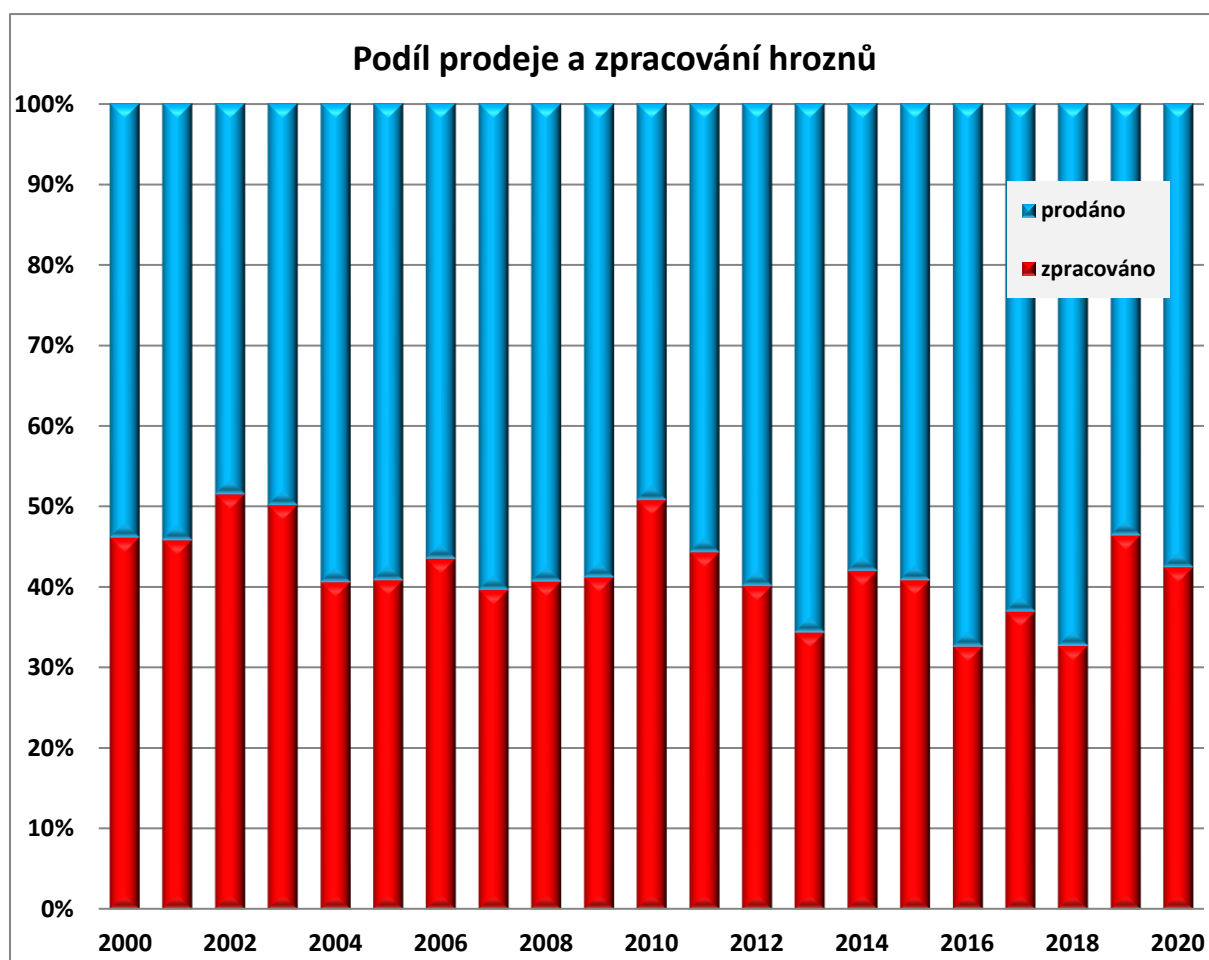
Obr. 7: Vývoj průměrné ceny bílých a modrých moštových hroznů v ČR v letech 2002 až 2020

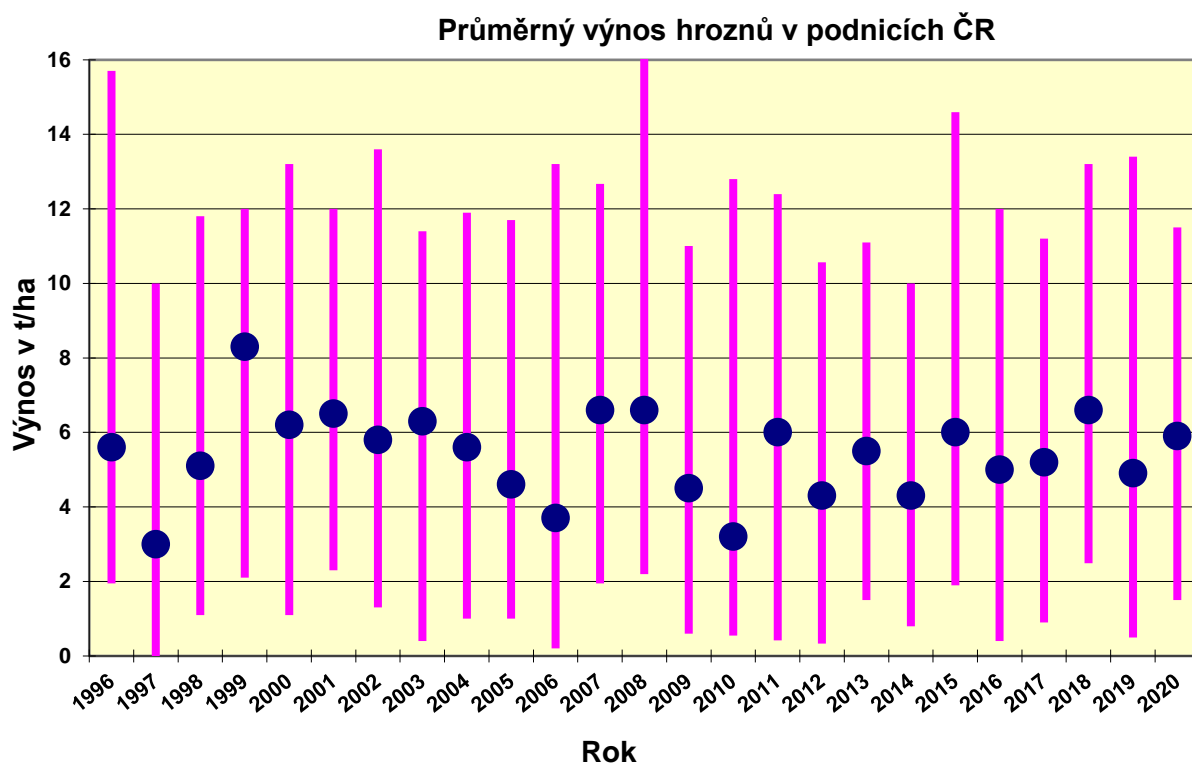
Od roku 2003 cena modrých hroznů vykazovala poměrně spolehlivě klesající trend, který byl narušen až rokem 2010, kdy se výrazně zvýšila cena všech hroznů. Od té doby rostla i cena modrých hroznů, až do roku 2012. V letech 2013 a 2014 se jejich cena snížila. V roce 2015 se zvýšily ceny modrých i bílých hroznů, ale úrovně z roku 2012 ještě nedosáhly, za to v roce 2016 byly překonány a v roce 2017 byly překonány i ceny z roku 2016 (přibližně o 1,- Kč/kg). V letech 2018 až 2020 došlo k poklesu u obou kategorií. Cena bílých hroznů, která má na průměrnou cenu hroznů téměř třikrát větší vliv, značně kolísá, ale lze ji charakterizovat mírným poklesem po vstupu ČR do EU, od roku 2008 pak trvalým růstem do roku 2012 následovaným pádem v letech 2013 a 2014 a vzestupem v letech 2015 až 2017. Pak cena již jenom klesala. V roce 2020 poklesla o dalších 0,50 Kč/kg. Oproti roku 2002 se v roce 2020 zvýšily ceny bílých hroznů o 5,90 Kč/kg a modrých hroznů pouze o 0,10 Kč/kg. Největší rozdíl mezi bílými a modrými odrůdami byl v letech 2002 (3,00 Kč/kg ve prospěch modrých) a 2019 (2,90 Kč/kg ve prospěch bílých), v roce 2020 činil rozdíl 2,80 Kč/kg.

Z hlediska určení plochy vinic ČR v roce 2020 bylo 57 % plochy určeno k pěstování hroznů za účelem prodeje zpracovatelským podnikům. Vinice určené záměrně k produkci vína přímo pěstitelem tvořily v ČR asi 43 % plochy. V dlouhodobém trendu za období posledních 20 let se podíl hroznů zpracovaných přímo pěstitelem mírně snížil (**Obrázek 8**).

Obr. 8: Vývoj podílu hroznů určených ke zpracování v pěstitelském podniku a k prodeji

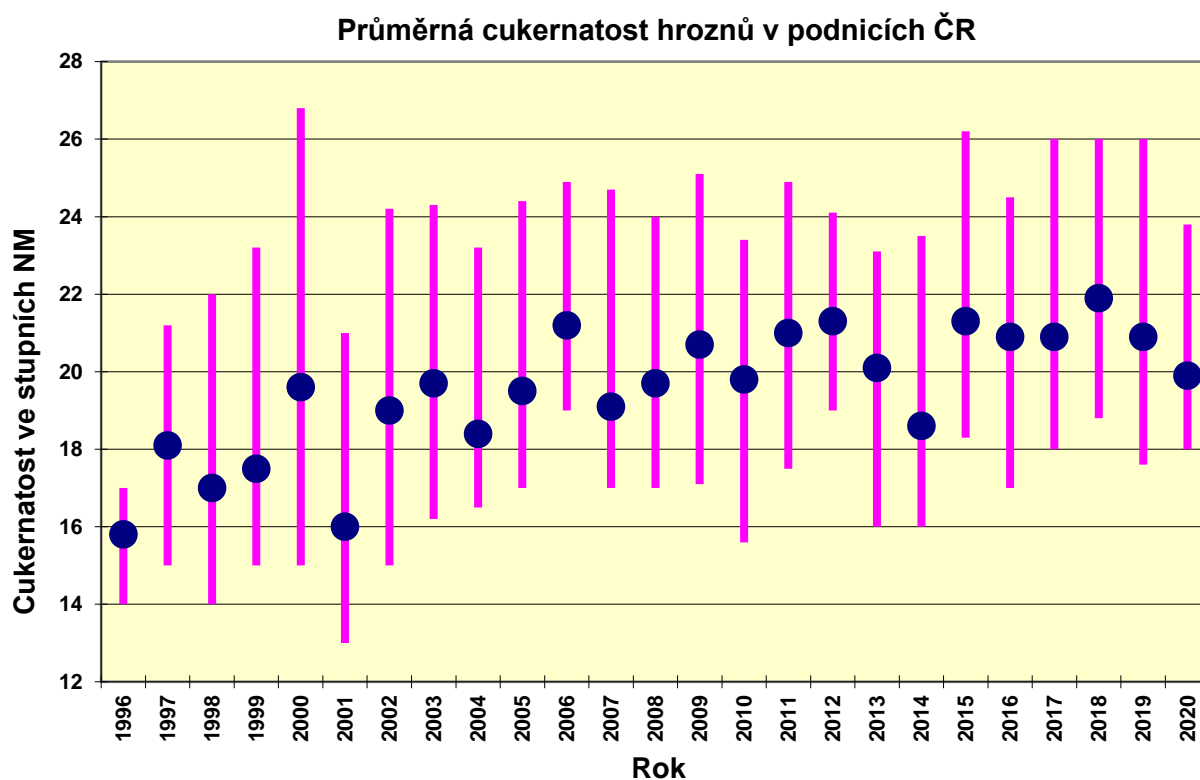

Obr. 9: Průměrný výnos hroznů v jednotlivých podnicích v letech 1996 až 2020

V grafu je uveden průměrný výnos za celou ČR v daném roce a nejnižší a nejvyšší průměrný výnos za podnik v rámci souboru sledovaných podniků. Je z toho patrné, že existují podniky, které i kdyby všichni okolo měli sklizeň ve výši několika kg/ha, oni budou sklízet v průměru 12 t/ha. Opačně rovněž, jsou podniky, které sklízí 2 t/ha v sebelepším ročníku.

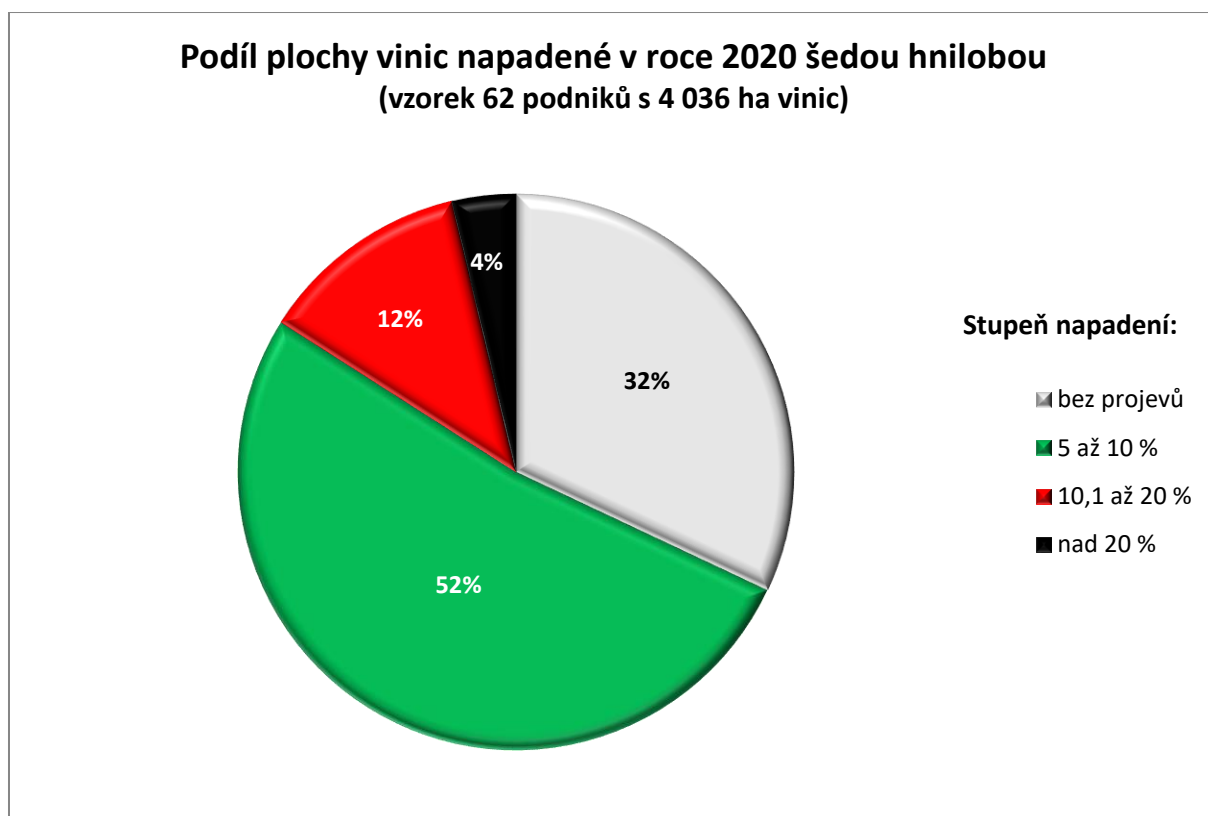
Obr. 10: Průměrná cukernatost hroznů v jednotlivých podnicích v letech 1996 až 2020

Na obrázku je uvedena průměrná cukernatost za celou ČR v daném roce a nejnižší a nejvyšší průměrná cukernatost hroznů za jednotlivé podniky v rámci souboru sledovaných podniků. Je patrné, že od roku 2006 průměrná cukernatost těsnou většinou přesahuje 20 °NM, zatímco v letech 1996 až 2005 této průměrné hodnoty nikdy dosaženo nebylo. Průměrná cukernatost za posledních deset let dosahuje 20,7 °NM, kdežto v období 1996 až 2005 to bylo jenom 18,1 °NM.

V roce 2020 SV ČR zjišťoval napadení vinic šedou hnilobou (*Botrytis cinerea*). Jak jednotlivé vinohradnické podniky vyhodnotily poškození svých porostů podle kategorií, vyplývá z **Obrázku 11**.

Obr. 11: Vyhodnocení podílu napadení plochy vinic šedou hnilobou v roce 2020

Je patrné, že k většímu napadení došlo přibližně u 15 % plochy vinic ČR.

V tomto vinařském hospodářském roce byla mimořádně ztížená situace v souvislosti s koronavirovou pandemií. Byly problémy s pracovní silou, a proto se SV ČR zaměřil i na zjišťování nasazení mechanizované sklizně. Z návratku vyplynulo, že přibližně $\frac{3}{4}$ plochy vinic bylo sklizeno pomocí strojů. Dotazované podniky vlastnily 21 sklízeců, což odpovídá přibližnému počtu 70 až 80 sklízeců hroznů v ČR. Samozřejmě, že větší dotazované podniky mají své sklízecce, ten největší dokonce tři a plochou vinic v pořadí druhý vlastní dva sklízecce, ostatní po jednom. Podniky, které sklízecce vlastní, mají více než 10 ha vinic. Všechny dotázané podniky s plochou nad 160 ha vlastní sklízec, podniky s plochou kolem 100 ha většinou taky mají svůj sklízec. Kombajn při sklizni v roce 2020 nevyužila pouze 1/3 členských podniků, jedna třetina je vlastní a druhá třetina využívá služeb. Se snižující se plochou vinic samozřejmě klesá četnost využívání sklízeců, jsou však nasazovány i v podnicích už od dvou hektarů vinic.